

Σημείωμα περὶ ἀνακριβοῦς ἐκκλησιαστικοῦ καὶ δημοσιογραφικοῦ λόγου ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς Οὐκρανίας

Καθημερινῶς γίνεται ἀντιληπτόν, ὅτι πολλάκις μὲν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἄνδρες, ἔτι καὶ οἱ εὐπαίδευτοι ἱεράρχαι καὶ θεολόγοι, κατὰ κανόνα δὲ οἱ δημοσιογράφοι, τόσον οἱ „θύραθεν“, ὅσον καὶ οἱ „ἡμέτεροι“, ἀναφερόμενοι εἰς τὸ ἐν Οὐκρανία ἐκκλησιαστικὸν πρόβλημα, ὁμιλοῦν καὶ γράφουν, ὅτι τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως πρόκειται ἢ, κατ' ἄλλους, δὲν πρόκειται νὰ παράσχη τὸ αὐτοκέφαλον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Οὐκρανίας. Πλὴν ὅμως, ὁ τρόπος οὗτος τοῦ ἐκφράζεσθαι εἶναι ἐκκλησιολογικῶς καὶ ἱεροκανονικῶς ἀνακριβής, ὅθεν καὶ παραπλανητικός, ἀνεξαρτήτως τῆς ἀγαθῆς προαιρέσεως τῆς συντριπτικῆς πλειοψηφίας τῶν οὕτως ἐκφραζομένων. Δὲν ἰσχυρίζομαι, φυσικῶς, ὅτι ἡ τοιαύτη διατύπωσις ὀφείλεται εἰς θεολογικὴν ἀνεπάρκειαν ὠρισμένων ποιμένων καὶ θεολόγων τῆς Ἐκκλησίας ἢ εἰς διαστρεβλωτικὴν πρόθεσιν τῶν μὴ θεολόγων. Ἐχω ἐν προκειμένῳ τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ἡ πλημμελὴς ὀρολογία προέρχεται μᾶλλον ἐξ ἀπροσεξίας καὶ ἀμελείας.

Καὶ ἐξηγοῦμαι. Ἐν Οὐκρανία ὑφίσταται ἡ κανονικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία Οὐκρανίας, ὑπαγομένη μὲν ὡς αὐτόνομος τοπικὴ Ἐκκλησία εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Μόσχας, ἀναγνωριζομένη δὲ ὑπὸ πασῶν ἀνεξαιρέτως τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ τελοῦσα ἐν εὐχαριστιακῇ μετ' αὐτῶν κοινωνία. Ἡ Ἐκκλησία αὕτη οὔτε θέλει οὔτ' ἐζήτησε παρά τινος τὸ αὐτοκέφαλον - οὔτε παρὰ τοῦ εἰς ὃ ἀνήκει Πατριαρχείου Μόσχας, τὸ ὁποῖον θὰ ἐκαλεῖτο ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει νὰ ἀνακινήσῃ τὴν ὅλην διαδικασίαν διὰ τῆς σχετικῆς προτάσεως αὐτοῦ, οὔτε παρὰ τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, τὸ ὁποῖον θὰ ἐκαλεῖτο τότε, ὡς πρωτόθρονος Ἐκκλησία, συντονίζουσα τὴν ὑπόθεσιν, νὰ προωθήσῃ τὸ θέμα πρὸς πανορθόδοξον κρίσιν καὶ τελικὴν λύσιν, εἴτε καταφατικὴν εἴτε ἀποποιοουμένην τὸ αἶτημα ἄχρι καιροῦ ἢ ἐπ' ἀόριστον. Παραπλεύρως τῆς ἐν λόγῳ κανονικῆς Οὐκρανικῆς Ἐκκλησίας συνυπάρχουν ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τρία σχισματικὰ μορφώματα, πρὸς τούτοις δὲ καὶ ἡ ἐπιθετικὴ οὐνιτικὴ κοινότης. Αἱ περὶ αὐτοκεφαλίας συνομιλίας διεξάγονται μετὰ τούτων ἀκριβῶς τῶν σχισματικῶν „Ἐκκλησιῶν” καὶ παραλλήλως μετὰ τῆς κρατικῆς ἡγεσίας τῆς Οὐκρανίας, ἐρήμην τῆς κανονικῆς Ἐκκλησίας καὶ παρὰ τὴν βούλησιν αὐτῆς, τῶν οὐνιτῶν θρασύτατα ἀναμειγνυομένων παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν σχισματικῶν, ὡς οἴκοθεν νοεῖται. Δὲν πρόκειται, ἐπομένως, περὶ σχεδίου παραχωρήσεως τοῦ αὐτοκεφάλου εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Οὐκρανίας, ὡς συνεχῶς ἀκούομεν καὶ ἀναγινώσκομεν, ἀλλὰ περὶ προγράμματος παραχωρήσεως τοῦ αὐτοκεφάλου εἰς τὰ ἐν Οὐκρανία σχισματικὰ μορφώματα.

Αἱ ἐνέργειαι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐξηγοῦνται καὶ δικαιολογοῦνται ὡς ἀποβλέπουσαι εἰς τὴν ἄρσιν τῶν σχισμάτων καὶ ἀποκατάστασιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνότητος τοῦ λαοῦ τῆς Οὐκρανίας, δυνάμει τῆς προσφάτως διατυπωθείσης διδασκαλίας, ὅτι ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως, ὡς Οἰκουμενικὸς Θρόνος καὶ ὡς ἱστορικὴ Μήτηρ τῶν σλαβικῶν Ἐκκλησιῶν, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀποφασίσῃ ἐν προκειμένῳ αὐτοδικαίως καὶ αὐτεπαγγέλτως, παρορῶσα τὰ προϋπάρχοντα δικαιοδοσιακὰ ὅρια τῶν κατὰ τόπους αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν καὶ μὴ δεσμευομένη διὰ τῆς στάσεως ἢ ἀντιστάσεως αὐτῶν. Ἡ διδαχὴ αὕτη, ἐν τούτοις, οὐδόλως εὐσταθεῖ καθ' ὅτι, συμφώνως πρὸς τὸ δεδομένον πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας, δὲν ὑπάρχει παράγων ἀνώτερος τῆς ἱεραρχίας καὶ τοῦ πληρώματος τῆς αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας εἰμὴ ὁ συνοδικὸς θεσμός, τοὔτέστιν ἡ αὐθεντία τῆς Συνόδου ὅλων ἢ πλείστων αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν (οἰκουμενικὴ σύνοδος) ἢ τῆς Συνόδου πλειόνων Ἐκκλησιῶν εὐρυτέρας τινὸς περιοχῆς (μείζων σύνοδος). Ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῆς δὲν εἶναι πρῶτος ἀπολελυμένως, καθὼς συμβαίνει ἐν τῇ δικαιοδοσίᾳ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, ἀλλ' εἶναι *πρῶτος ἐν Συνόδῳ*. Κατὰ τὸν πασίγνωστον 34ον ἀποστολικὸν κανόνα, ἡ σύνοδος ἄνευ τοῦ πρώτου εἶναι ἄπρακτος, ἀλλὰ καὶ ὁ πρῶτος ἄνευ τῆς συνόδου εἶναι ἀνύπαρκτος. Ἐπεται μενοῦνγε, ὅτι ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ συζητῇ, πολλῶ δὲ μᾶλλον νὰ ἀποφασίσῃ, περὶ τοῦ καθεστῶτος τῆς Ἐκκλησίας Οὐκρανίας - καί, κατὰ συνεκδοχὴν, οἵασδήποτε

ἄλλης Ἐκκλησίας - ἀφ' ἑαυτοῦ, ὑπερσυννοδικῶς, αὐτοδυνάμως.

Προσθετέον καὶ ἄλλο πρόβλημα! Τίνι τρόπῳ θὰ ἦτο δυνατὴ ἡ ἀποκατάστασις τῶν συννόμως καθηρημένων ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν, τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν Ντενισένκο, ψευδοπατριάρχου Κιέβου, οὐ μόνον καθηρημένου, ἀλλ' ἐπὶ πλέον ἀφωρισμένου καὶ ἀναθεματισμένου ὄντος; Δύναται ὁποιαδήποτε Ἐκκλησία, τῆς τῇ τάξει καὶ αἵγλῃ πρώτης μὴ ἐξαιρουμένης, νὰ ἀθετήσῃ ἢ νὰ θεωρήσῃ ἀκύρους τὰς ἐκκλησιαστικὰς πράξεις καὶ ἀποφάσεις ἄλλης ἀδελφῆς Ἐκκλησίας; Δικαιοῦται περαιτέρω οἰαδήτις Ἐκκλησία νὰ ἀναγνωρίζῃ ἢ νὰ μὴ ἀναγνωρίζῃ τὰς κανονικὰς ἐνεργείας ἑτέρας Ἐκκλησίας κατὰ περίστασιν καὶ περίπτωσιν, βάσει, μάλιστα, ἀβεβαίων κριτηρίων; Τοῦναντίον ὅλως: αἱ ἐν μιᾷ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ γινόμεναι χεροτονίαι, προαγωγαί, μεταθέσεις, ἀγιοκατατάξεις καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτο, ἐξ ἐνός, ἀλλὰ γε καὶ ἀποσχηματισμοί, ἐκπτώσεις, ἀργίαι καὶ ἄλλα ἐπιτίμια, ἐξ ἑτέρου, γίνονται αὐτομάτως ἀποδεκτὰ καὶ ἰσχύουν ἐν πάσαις ἀνεξαιρέτως ταῖς Ἐκκλησίαις. Ἐὰν ἡ ἀρχὴ αὕτη τῆς ἀλληλουχίας καὶ ἀλληλοπεριχωρήσεως τῶν Ἐκκλησιῶν θὰ ἐγένετο ἐκποδὼν, θὰ κατηργεῖτο πάραυτα ὅλη ἡ δομὴ καὶ ὅλον τὸ σύστημα τῆς λειτουργίας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὀργανισμοῦ. Ἡ ὀρθὴ ἐφαρμογὴ τῆς ὡς ἄνω ἀρχῆς ἀποκλείει μὲν ἐν πρώτοις τὸν „ἐπ' ἴσοις ὅροις” διάλογον μετὰ τῶν σχισματικῶν, συνεπάγεται δὲ ἀκολούθως τὴν ἐν μετανοίᾳ ἐπάνοδον αὐτῶν εἰς τὴν ἐνότητα καὶ κανονικὴν τάξιν τῆς Ἐκκλησίας. Τότε πλέον δύνανται καὶ δικαιοῦνται οὗτοι νὰ προβάλουν τὰ

αἰτήματα αὐτῶν, ἔτι μάλιστα καὶ τὸ αἶτημα τῆς αὐτοκεφαλίας, εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν Ἐκκλησίαν κατ' ἀρχὰς καὶ δι' αὐτῆς εἰς τὴν καθόλου Ἐκκλησίαν κατόπιν.

Ἡ μέθοδος αὕτη ἠκολουθεῖτο μέχρι πρότινος ἀπαρεγκλίτως καὶ ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, τόσον ὡς πρὸς τὰ ἐν Οὐκρανίᾳ σχίσματα, ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὸ σχίσμα τῶν Σκοπίων. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ νῦν Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ὑπῆρχε καιρὸς, ὅτε οἱ σχισματικοὶ τῶν Σκοπίων δὲν ἐγίνοντο δεκτοὶ ἐν Φαναρίῳ, πρὸς συζήτησιν τοῦ θέματος αὐτῶν, ἄνευ τῆς προκαταρκτικῆς συγκαταθέσεως τοῦ Σέρβου Πατριάρχου. Ἦτο ἀδιανόητον τότε νὰ ἀπευθυνθοῦν κατ' εὐθείαν πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, παρακάμπτοντες τὴν ἥς ἀπεσχίσθησαν Ἐκκλησίαν, καὶ νὰ τεθοῦν τὰ γραπτὰ αὐτῶν εἰς τὸ θεματολόγιον τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, ἥ δὲ Ἐκκλησία τῆς Σερβίας νὰ μανθάνῃ περὶ τῶν γεγονότων τούτων ἐκ τῶν μέσων ἐνημερώσεως καὶ μόνον, ὡς ἐγένετο πρότρίτα. Εἶναι ἐμφανὲς ἡ ἀναλογία πρὸς τὰ τῆς Οὐκρανίας. Διερωτᾶται τις: ποῖον εἶναι τὸ περιεχόμενον τοῦ ὅρου *αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία*;

Τὸ πάντων χεῖρον καὶ θλιβερώτερον εἶναι ὅμως τὸ γεγονός, ὅτι ὁ διακεκηρυγμένος στόχος τοῦ ἐγχειρήματος *Οὐκρανία* - ἡ κατάργησις δηλαδὴ τῶν σχισμάτων καὶ ἡ ἐκ νέου ἐνοποίησις τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν τῆς Οὐκρανίας - εἶναι ἐκ τῶν προτέρων καταδεδικασμένος εἰς ἀποτυχίαν. Τὰ σχίσματα δὲν ὑπερνικῶνται δι' ἡμιμέτρων καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς τυπικῆς καὶ ἐπιπλάστου μεταστροφῆς τῶν σχισματικῶν, ὑποστηριζομένων ἐνεργῶς ὑπὸ τῆς

κοσμικῆς ἐξουσίας καὶ ὑπὸ δυσδιακρίτων ἐξωτερικῶν πολιτικῶν κέντρων, πάντοτε ἐν τῷ κρυπτῷ δρώντων. Θὰ ἐπιτευχθῇ, τὸ πολὺ, ἡ σχετικὴ μείωσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σχισματικῶν παραφυάδων: ἀντὶ τῶν ἄχρι τοῦδε τριῶν παραφυάδων θὰ ἔχωμεν ἐνδεχομένως, ἢ καὶ πιθανῶς, μίαν νέαν „ὁμοσπονδίαν”, ἥκιστα ἐνιαίαν κατ’ οὐσίαν, ὑπὸ τινων Ἐκκλησιῶν ἀναγνωριζομένην καὶ ὑφ’ ἐτέρων μὴ ἀναγνωριζομένην, ἐνῶ ἡ πλειοψηφοῦσα κανονικὴ Ἐκκλησία θὰ παραμείνῃ ἔνθα ἤδη καὶ εὐρίσκεται - ὑπὸ τὴν σκέπην καὶ αἰγίδα τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας. Καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ κύριος Ντενισένκο, ἄλλοτε μὲν μητροπολίτης Φιλάρετος, εἷς ἐκ τῶν δύο ἐπικρατεστάτων τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ὑποψηφίων διὰ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τῆς Μόσχας, σήμερον δὲ αὐτοπρόβλητος „πατριάρχης Κιέβου” (θὰ κρατήσῃ ἄράγε τὸν τίτλον τοῦτον;), ἐπιβεβαιοῖ τοῦ λόγου μου τὸ ἀσφαλές, δηλῶν ὅτι μελλοντικῶς οἱ μὲν ρωσόφωνοι θὰ ἀνήκουν εἰς τὴν Μόσχαν, ὡς καὶ ἄχρι τοῦδε, οἱ δὲ οὐκρανόγλωσσοι θὰ ἀνήκουν εἰς αὐτόν (ποῦ γὰρ ἄλλαχοῦ;). Μίαν μόνον λεπτομέρειαν ἐλησμόνησε νὰ μνημονεύσῃ ὁ καθ’ ἡλικίαν σεβάσμιος, ἀλλὰ κατὰ πάντα τᾶλλα ἐλεεινὸς καὶ ἀξιολύπητος ἀνὴρ: ἐλησμόνησε νὰ μνημονεύσῃ, ὅτι ἅπαντες οἱ κάτοικοι τῆς Οὐκρανίας εἶναι ρωσόφωνοι, ἐνῶ ὠρισμένοι, οὐκ ὀλίγοι, εἶναι συγχρόνως καὶ οὐκρανόγλωσσοι. Εἰκάζω μάλιστα, ὅτι τὸ προβεβηκὸς τῆς ἡλικίας ἐν τῇ περιπτώσει τοῦ κυρίου Ντενισένκο καὶ ἡ ἐγγύτης τῶν ἐκλογῶν ἐν τῇ περιπτώσει τοῦ κυρίου Ποροσένκο ἀποτελοῦν ἐλατήρια οὐκ εὐκαταφρόνητα διὰ τὴν σπουδὴν καὶ ἀνυπομονησίαν ἀμφοτέρων· δὲν συνορῶ ὁμῶς

διατί θὰ ἔδει νὰ ἐπείγεται ἡ Κωνσταντινούπολις. Τί τὸ κέρδος ἐξ ὅλων διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν; Ἀξίζει νὰ διακυβευθῇ ἡ ἐνότης αὐτῆς χάριν τῆς τοιαύτης προοπτικῆς; Ἀμφιβάλλω σφόδρα. Τὸ σχίσμα θὰ παραμείνῃ οὕτως ἢ ἄλλως, εἴτε τρισσευόμενον εἴτε ἐνιζόμενον. Εἰς μάτην ἄρα κοπιᾷ ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία. Εὐελπίστως ἔχω, ὅτι ἐνορᾷ τὴν κραδαίνουσαν ρομφαίαν τοῦ μείζονος σχίσματος οὐχὶ μόνον ἐν Οὐκρανίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐκασταχοῦ τῆς ὀρθοδόξου οἰκουμένης. Θεὸς φυλάξοι!

Γνωρίζω, ὅτι κατὰ τὸ παρελθὸν πολλὰ σχίσματα - οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ αἵρετικά κινήματα - ὑπερεκεράσθησαν καὶ οἱ ὁπαδοὶ αὐτῶν, μετανοοῦντες καὶ ἀποκηρύσσοντες τὰς πλάνας αὐτῶν, ἐπανηνώθησαν μετὰ τῆς Ἐκκλησίας. Καθ' ὅσον ὅμως γνωρίζω, εἶναι ἄνευ προηγουμένου ἐν τῇ δυσχιλιετῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἐκκλησίας ἡ ἐπιχείρησις τῆς ἐπανεντάξεως τῶν σχισματικῶν εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν Σῶμα καὶ τῆς αὐτομάτου ταῦτοχρόνου ἀναρριχήσεως αὐτῶν εἰς τὰ ὕψη τοῦ ὑπερτάτου ἱστορικοῦ τρόπου ὑπάρξεως Ἐκκλησίας τινὸς καὶ εἰς τὴν χωρείαν τῶν ἐπιφανεστάτων καὶ προεχουσῶν Ἐκκλησιῶν, ἄνευ οἰασδῆποτε ἐνδιαμέσου περιόδου ὠριμάνσεως, ἀσκήσεως, ἐπανακτήσεως ἐκκλησιαστικοῦ ἠθους καὶ φρονήματος, ἀπλῶς καὶ μόνον „χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς” τῆς πρωτοθρόνου Ἐκκλησίας. Σημειωτέον μάλιστα, ὅτι ὠρισμένοι ἱστορικαὶ Ἐκκλησίαι, ἐνδοξοὶ λόγῳ τοῦ πνευματικοῦ ἐπιπέδου, μαρτυρίας καὶ προσφορᾶς αὐτῶν, οὐδέποτε δὲ ἐμπεσοῦσαι εἰς τὸ βάραθρον τῆς αἵρέσεως ἢ τοῦ σχίσματος, δὲν ἀπέκτησαν εἰσέτι τὴν αὐτοκεφαλίαν,

πιθανώτατα δὲ δὲν θὰ ἀποκτήσουν αὐτὴν εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα, καὶ παρὰ ταῦτα δὲν διαμαρτύρονται, οὔτε κ' ἂν παραπονοῦνται ἢ κλαυθυρίζουν. Ἐπιβάλλεται ἄρα τὸ ὀξύμωρον συμπέρασμα: ὡς σχισματικὴ κοινότης θᾶπτον ἢ βράδιον θὰ ἀθωωθῇς καὶ θὰ ἀποκατασταθῇς, ἐπὶ πλεόν δὲ θὰ προβιβασθῇς εἰς αὐτοκέφαλον Ἐκκλησίαν. Τὸ σχίσμα παύει τοιουτρόπως νὰ εἶναι θανάσιμον ἀμάρτημα καὶ ἔγκλημα, οὔτε διὰ μαρτυρικοῦ αἵματος ἐκπλυνόμενον, μετατρέπεται εἰς ἀπλοῦν καὶ ἐλαφρὸν παράπτωμα, θεραπεύεται εὐκόλως καὶ τελικῶς - ὡ τοῦ παραδόξου θαύματος! - ἐπιβραβεύεται. Εἴτε θέλομεν τοῦτο εἴτε δὲν θέλομεν, παραμερίζονται οἱ φραγμοὶ διὰ πολλὰ νέα σχίσματα καὶ ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία κινδυνεύει νὰ καταντήσῃ ἄφρακτός τις ἀμπελών, ἐπ' ἀνεπανορθώτῳ ζημίᾳ, σκανδαλισμῷ συνειδήσεων καὶ ἀπωλείᾳ πάσης ἀξιοπιστίας τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας ἐνώπιον τόσον τῶν ἑτεροδόξων, ὅσον καὶ τῶν ἁλλοθρήσκων καὶ ἀθρήσκων.

Ταῦτα γράφω μετὰ πολλῆς θλίψεως, ἐνωδύνως μάλιστα, ἐκ βάθους ψυχῆς εὐλαβούμενος καὶ ἀγαπῶν τὴν μαρτυρικὴν Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν. „Ἀλήθειαν λέγω ἐν Χριστῷ, οὐ ψεύδομαι, συμμαρτυρούσης μοι τῆς συνειδήσεώς μου ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, ὅτι λύπη μοί ἐστι μεγάλη καὶ ἀδιάλειπτος ὀδύνη τῇ καρδίᾳ μου” (Ρωμ. 9, 1· πρβλ. Β' Κορ. 11, 31. Γαλ. 1, 20. Α' Τιμ. 2, 7) συνεπεία τῶν ἄρτι προκυψασῶν καταστάσεων, ἐντάσεων καὶ διχογνωμιῶν ἐν τῇ ὑποθέσει τῆς θεραπείας τῶν ἐκ σχισμάτων πληγῶν. Τὰ σχίσματα, τό γε νῦν ἔχον, ἀντὶ τοῦ νὰ ἀρθοῦν ἐκ μέσου, προξενοῦν, παραδόξως,

ἐπιπρόσθετα πνευματικὰ καὶ ψυχικὰ σχίσματα ἐν μέσῳ αὐτῶν τούτων τῶν ὑπερασπιστῶν τῆς ἐνότητος, εὐσταθείας καὶ εὐρύθμου πορείας τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν. Καὶ ἀκριβῶς πρὸς χάριν τῶν τελευταίων τούτων ἁγίων διαποτίζει „ἡ μέριμνα πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν” (Β΄ Κορ. 11, 28) καὶ τὴν καρδίαν ἐμοῦ ὡς ταπεινοῦ ὀρθοδόξου ἐπισκόπου, ὥστ’ „ἐμοὶ τῷ ἐλαχιστοτέρῳ πάντων τῶν ἁγίων”, τοῦτέστι χριστιανῶν (Ἐφ. 3, 8· πρβλ. Α΄ Κορ. 15, 9), δὲν ἐπιτρέπεται τὸ σιγᾶν, ἵνα ἀποφύγω τυχὸν τὰς εὐτελεῖς καὶ ποταπὰς αἰτιάσεις ἐπ’ ἀπιστίᾳ, προδοσίᾳ, αὐτομολίᾳ καὶ οὕτω καθ’ ἑξῆς. Τοῦμπαλιν, ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ἀνδρέου καὶ πρὸς πᾶσαν Ἐκκλησίαν ὀρθοδόξων παρακινεῖ με εἰς τὸ φθέγγεσθαι ἀντὶ τοῦ βωβαίνεσθαι, λαλεῖν δὲ κατὰ συνείδησιν καὶ ἐν εἰλικρινείᾳ.

Εὐχομαι ἐγκαρδίως καὶ ἐναγωνίως: ὁ τῆς Ἐκκλησίας Δομήτωρ καὶ Νυμφίος, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, τῇ χάριτι τοῦ Παναγίου Πνεύματος καὶ τῇ εὐδοκίᾳ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, διὰ τῶν πρεσβειῶν τῶν ἁγίων καὶ θεοφόρων Πατέρων ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Φωτίου τοῦ Μεγάλου καὶ πάντων τῶν ἀγλαϊσάντων τὴν τῆς Νέας Ρώμης καθέδραν, ἅμα δὲ καὶ τῶν ἁγίων μητροπολιτῶν Κιέβου καὶ πατριαρχῶν Μόσχας καὶ πάντων τῶν ἁγίων, ἐλεήσαι, φωτίσαι καὶ σώσαι πάντας ἡμᾶς! Γέγραφα καὶ τὴν ἐμὴν σέσωκα ψυχὴν.

† Ὁ Μπάτσкас Εἰρηναῖος